

اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی

مطالعات
الگوی پیشرفت
اسلامی ایرانی

اسماعیل پناهی^۱
وحید آرایی^۲
مینا جمشیدی^۳

چکیده

حکمرانی خوب از طریق ایجاد رضایت، اعتماد و امنیت عمومی بسترهای مناسبی را برای سرمایه‌گذاری فراهم می‌کند که می‌تواند زمینه را برای رشد اقتصادی در سطح منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی برای کشور فراهم آورد. نظر به اهمیت موضوع این مطالعه با هدف اعتبارسنجی الگویی برای بکارگیری حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی انجام شده است. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش و بازه زمانی گردآوری داده‌ها، یک پژوهش پیمایش مقطعی می‌باشد. جامعه آماری شامل مدیران و معاونین سازمان‌های دولتی در استان آذربایجان غربی می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۹۰ نفر برآورد گردید و نمونه‌گیری با روش تصادفی ساده انجام گرفت. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه است که با روش روایی سازه، روایی همگرا و روایی واگرا اعتبارسنجی گردید. با استفاده از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی نیز قابلیت اعتماد پرسشنامه مطلوب ارزیابی شد. برای اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از روش حداقل مربعات جزئی و نرم‌افزار Smart PLS استفاده شد. در نهایت، شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی با روش سوارا اولویت‌بندی شدند. نتایج حاکی از آن است که بهبود سیاست‌های اقتصادی و شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی بر مبارزه با فساد و پاسخگویی عمومی اثر می‌گذارد. این عوامل نیز بر توسعه اقتصادی و رضایتمندی شهروندان تاثیر می‌گذارند. از این طریق می‌توان به پیامدهای اقتصادی حکمرانی خوب دست پیدا کرد. بنابراین مدیران استان آذربایجان غربی با رعایت اصول زیربنایی حکمرانی خوب می‌توانند به اهداف مرتبط با رشد و توسعه اقتصادی دست پیدا کنند.

واژگان کلیدی: حکمرانی خوب، الگوی حکمرانی خوب، رشد اقتصادی، استان آذربایجان غربی

اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی
اسماعیل پناهی، وحید آرایی، مینا جمشیدی

۱. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
smail_panahy@yahoo.com

۲. استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)
vah.araei@iauctb.ac.ir

۳. استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
min.jamshid@iauctb.ac.ir

مقدمه و بیان مسئله

در عصر حاضر تمایل زیادی برای درک ماهیت حکمرانی به عنوان ابزار ارتقاء فرایند توسعه اقتصادی وجود دارد. نهادهای مالی بین‌المللی نظیر بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول همگی بر این عقیده‌اند که حکمرانی خوب یک ضرورت حیاتی برای کمک به تحقق برنامه‌های توسعه اقتصادی است (اومری و مابروک^۱، ۲۰۲۰). حکمرانی خوب از طریق تضمین حقوق مالکیت، تضمین اجرای قراردادها، افزایش سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، جلوگیری از فرار مغزها، توسعه سرمایه انسانی، افزایش کارآفرینی و افزایش تحقیق و توسعه موجب دستیابی به اهداف اقتصاد دانش‌بنیان می‌شود (نجفی و همکاران، ۱۳۹۸). در عصر جدید و با تحولات فکری و فنی، راهبری امور اقتصادی نیز مورد تغییر و تحول قرار گرفته است و بر نقش همزمان دولت و جامعه در توسعه اقتصادی تأکید می‌شود. بدین‌سان، از سوی نهادهای بین‌المللی الگوی حکمرانی خوب مطرح می‌شود که ساختار، شاخص‌ها و ترتیبات نهادی و اجتماعی این الگو بر توسعه اقتصادی تأثیرگذار است (صفری و همکاران، ۱۳۹۸).

حکمرانی خوب در بهبود اقتصاد شهری و استانی نیز نقش بسزایی دارد. این شیوه حکمرانی از قابلیت توان‌بخشی و توسعه اقتصادی را در سطح شهرها برخوردار است. به همین دلیل الگوی حکمرانی خوب به عنوان فرایند مشارکتی توسعه تعریف می‌شود که به موجب آن حکومت، سازمان‌های غیردولتی و جامعه وسایلی را برای حل مشکلات اقتصادی و اجتماعی شهری فراهم می‌کنند (صفری و همکاران، ۱۳۹۴؛ دادخواه و همکاران، ۱۳۹۷). بنابراین در سال‌های اخیر در ایران از رویکرد حکمرانی خوب به عنوان ضرورت توسعه اقتصادی در مدیریت شهری نام برده شده است. این رویکرد می‌تواند آسیب‌پذیری اقتصادی کشور را در سطح خرد و کلان را پوشش دهد (عیوضی و مرزبان، ۱۳۹۵). برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار اقتصادی در شهرها باید ابزاری برای برقراری توازن بین مدیران و شهروندان مورد استفاده قرار گیرد. حکمرانی خوب همان رویکردی است که ابزارهای لازم برای توسعه اقتصادی به موازات توسعه سیاسی و اجتماعی را در اختیار مدیران شهری قرار می‌دهد (اولیور و همکاران^۲، ۲۰۲۰).

1. Omri, A., & Mabrouk, N. B.

2. Oliveira, J. A. P., Doll, C. N., Balaban, O., Jiang, P., Dreyfus, M., Suwa, A., ... & Dirgahayani, P.

حکمرانی خوب بر تغییر در توازن قدیمی میان دولت و جامعه مدنی استوار است. این شیوه حکمرانی نشان می‌دهد، به همان نحو که ساختارهای رسمی دولت، یکی از ابزارهای اتخاذ و اجرای تصمیمات است، در سطح ملی نیز ساختارهای غیر رسمی ممکن است وجود داشته باشند (اسکریبانو و همکاران^۱، ۲۰۲۰). چشم انداز این شیوه از حکمرانی حاکی از آن است که بخش خصوصی و جامعه مدنی به واسطه میزان و حوزه نقش‌شان در حل مسائل جمعی، بدون تکیه بر منابع رسمی دولت مشخص می‌شوند (کافی و همکاران^۲، ۲۰۲۰). این شیوه از حکمرانی با رویکردی هنجاری و ارزش مدارانه به شیوه صحیح مفهوم جدیدی از دولت را در نظر می‌گیرد که به فرایند نوین اداره امور جامعه اشاره دارد. تغییراتی در نقش دولت ایجاد می‌نماید و روش جدیدی برای اداره جامعه ارائه می‌کند و سرانجام اینکه حکمرانی خوب الگویی است در جهت اصلاح بخش عمومی، تقویت جامعه مدنی و تسریع مشارکت بخش خصوصی (هوپر^۳، ۲۰۱۷).

اقداماتی که می‌توان در این باره انجام داد، شامل مواردی از جمله ارتقای توانمندی تشکل‌ها به منظور افزایش مشارکت آنها در سیاست‌گذاری فضای کسب‌وکار است که در صورت عملی شدن این موضوع، تشکل‌ها قادر خواهند بود محورهایی همچون گردآوری، پالایش و انعکاس نظرات و راهکارها در زمینه مسائل اقتصادی و صنعتی به صورت هدفمند، مشارکت فعال و هدفمند تشکل‌ها در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، همکاری تشکل‌ها در مقررات‌زدایی و واگذاری تصدی‌گری از دولت به بخش خصوصی، مشارکت در اصلاح قوانین و مقررات موجود و ارائه آن به نهادهای مرتبط، مشارکت تشکل‌ها در ایجاد مخزن فکری از نخبگان و ارائه مشاوره و تامین اطلاعات مورد نیاز، مشارکت تشکل‌ها در تدوین برنامه‌ها و استراتژی‌های اقتصادی در سطح ملی، مشارکت تشکل‌ها در خصوصی‌سازی و ارتقای کارآمدی بخش خصوصی را عملیاتی کنند (زرقانی و احمدی، ۱۳۹۸). به موازات ایفای مسئولیت توسط تشکل‌ها در توسعه کشور، گسترش تشکل‌گرایی یکی از ارکان حکمرانی خوب در هر کشوری تلقی می‌شود. بنابراین ضروری است حکمرانی از تشکل‌ها و تشکل‌گرایی و توسعه آن در کشور پشتیبانی کند و نقش

1. Escribano, G., Paredes-Gazquez, J., & San-Martín, E.
2. Coffey, B., Bush, J., Mumaw, L., de Kleyn, L., Furlong, C., & Cretney, R.
3. Hopper, T.

آنها در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور افزایش یابد (دوله و همکاران، ۱۳۹۸). در این راستا مشارکت دادن تشکل‌ها در بهبود و رقابت پذیرکردن محیط کسب و کار موضوع دیگری است که در صورت عملی شدن، تشکل‌ها قادر خواهند بود محورهایی همچون مشارکت فعال تشکل‌ها در ایجاد شرایط یکسان برای بخش خصوصی و بخش دولتی را امکانپذیر کنند (سنجرانی، ۱۳۹۶). به‌طور کلی حکمرانی خوب یکی از روش‌های جدید در مدیریت شهرها و استان‌ها است که بر اصولی مانند مشارکتی بودن، شفافیت، پاسخگویی، حاکمیت قانون، عدالت و مسئولیت‌پذیری تأکید دارد. استفاده از این اصول در مدیریت شهری می‌تواند نتایج مطلوبی برای سازمان‌ها و شهروندان در پی داشته باشد (کاظمی و رحمانی، ۱۳۹۹). در سیستم مدیریت شهری نوین برای مشکلات و چالش‌های اقتصادی زندگی الگوهای متعددی مطرح شده است که سرآمد آنها الگوی حکمرانی خوب است (وافره، ۱۳۹۸). نهادینه‌سازی این الگو در سطح ملی، استانی و شهری نیازمند الگویی بومی است که با هدف رشد اقتصادی طراحی شده باشد.

۱. اهداف و سؤالات پژوهش

در این مطالعه کوشش شده است تا با رویکردی کاربردی-توسعه‌ای، الگویی برای حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی ارائه شود. این الگو چارچوبی کاربردی جهت توسعه اقتصادی را برای مدیران استان آذربایجان غربی فراهم خواهد آورد. بنابراین پرسش اساسی این پژوهش آن است که مقوله‌های اصلی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در آذربایجان غربی کدامند؟ چه روابطی بین مقوله‌های زیربنایی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی وجود دارد؟

۲. پیشینه پژوهش

ویلیامسون^۱ اولین نظریه‌پرداز بود که در سال ۱۹۷۹ نظریه دولت موافق بازار را مطرح کرد. پس از وی بانک جهانی، برنامه عمران سازمان ملل و صندوق بین‌المللی پول با تأثیرپذیری از نظریه ویلیامسون الگوی «حکمرانی خوب اقتصادی» را مطرح کردند که با تعامل سه بخش

1. Williamson

دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی شکل می‌گیرد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۷). پس از آن موضوع حکمرانی خوب از دهه ۱۹۸۰ به بعد به عنوان یک مبحث مهم در ادبیات توسعه بکار رفت. این موضوع از آن جهت که در راستای استقرار و نهادینه‌سازی جامعه مدنی به منظور سیاست‌های اعطای کمک بویژه در کشورهای در حال توسعه بکار رفت، اهمیت پیدا کرد (صادقیان و همکاران، ۱۳۹۹). پس از آن و در سه دهه اخیر به شدت مورد توجه محققان علوم اجتماعی بوده است. به موجب برنامه توسعه سازمان ملل متحد (۱۹۹۷) حکمرانی، اداره و ایجاد تعامل و ارتباط سازنده و متقابل میان سه رکن اقتصادی، سیاسی و اداری به منظور اداره خوب کشور است. در این مفهوم، حکمرانی به تغییرات در نقش و وظایف دولت، سازوکارهای انجام وظایف با رعایت اصول و فرایندهایی اشاره دارد که تلاش برای حل مسایل عمومی جامعه با رعایت و حفظ مصلحت عامه و ارتقاء رفاه اقتصادی و اجتماعی و شرایط زیست بهتر است (بیسواس و همکاران^۱، ۲۰۱۹).

۳. ملاحظات مفهومی و نظری

حکمرانی در لغت به معنای اداره و تنظیم امور است و به رابطه‌ی میان شهروندان و حکومت کنندگان اطلاق می‌شود. براساس تعریف برنامه توسعه سازمان ملل حکمرانی خوب عبارت است از «مدیریت امور عمومی بر اساس حکمرانی قانون، دستگاه قضایی کارآمد و عادلانه و مشارکت گسترده مردم در فرایند حکومت داری». به عبارت دیگر، هر اندازه حکمرانی قانون بیشتر و دستگاه قضایی کارآمدتر و عادلانه‌تر و میزان مشارکت در یک کشور بیشتر باشد، حکمرانی در آن کشور خوب‌تر است (رجبی و عرب، ۱۳۹۸). در تعریف دیگری از یونسکو در سال ۲۰۰۲ حکمرانی خوب به معنای سازوکارها، فرایندها و نهادهایی است که به واسطه آنها شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی، منافع مدنی خود را دنبال می‌کنند، حقوق قانونی خود را به اجرا در می‌آورند و تعهدات خود را برآورده می‌سازند. بنابر تعاریفی که از حکمرانی خوب شده است، موضوع محوری حکمرانی خوب چگونگی دست یافتن به حکومتی است که بتواند زمینه ساز توسعه اقتصادی مردم سالار و برابر خواهانه باشد (فولی و همکاران^۲، ۲۰۱۸).

1. Biswas, R., Jana, A., Arya, K., & Ramamritham, K.

2. Foley, C. F., Goldsmith-Pinkham, P., Greenstein, J., & Zwick, E.

وظایف، اصول و سازوکارها در ارتباط با مسایل اقتصادی بوده که میزان اختیارات افراد و گروه‌ها، نقش‌ها و تعهدات و وظایف نهاد و سازمان‌ها را تعیین می‌کند که در ارتباط با شاخه اجرایی دولت است که از این طریق ابزار خط‌مشی تنظیم مقررات و ارزیابی اثر مقررات و خط‌مشی‌های تنظیمی بر گروه‌های هدف می‌باشد (احمدی و مالکی، ۱۳۹۴). این مفهوم مشتمل بر معیارها و استانداردها، رویه‌ها و اصول حکومت‌داری که دولت‌ها از طریق آن امور عمومی را به انجام می‌رسانند، منابع عمومی را اداره می‌کنند و حقوق بشر را تضمین می‌نمایند. بدین لحاظ حکمرانی خوب پیوند وثیقی با نوع ساختار حکومت دارد و ساختارهای دموکراتیک از شرایط پیشینی حکمرانی خوب است (عالمیان، ۱۳۹۷).

حکمرانی خوب به عنوان یک نظریه جدید در جهان مطرح است که ریشه‌ای قدیمی دارد. افزایش شدید فقر و نابرابری و تورم در اواخر دهه ۱۹۸۰ که از پیامدهای الگوی حداقل دخالت دولت بود، باعث شد تا بانک جهانی به این نکته دست یابد که مساله حکمرانی؛ یعنی شیوه مدیریت و اداره کشور یا رابطه شهروندان با حاکمان، موضوع کلیدی توسعه است. طی یک فرایند طولانی ولی رضایت بخش، اجماع گسترده‌ای از طرف نهادهای بین‌المللی و اقتصاددانان در مورد بازتعریف وظایف حکمرانی دولت شکل گرفت (صادقیان و همکاران، ۱۳۹۹). مجموعه این تلاش‌ها به این نتیجه منجر شد که برای آنکه یک دولت مشخص بتواند وظایف اصلی خود را در زمینه اصلاح نواقص بازار و حذف موارد شکست آن، افزایش رقابت پذیری، اصلاحات نهادی، دستیابی به بازارهای آزاد و بهبود سرمایه اجتماعی به درستی انجام دهد، باید از چندین ویژگی برخوردار باشد که در قالب «حکمرانی خوب» تعریف می‌شود (ناظمی، ۱۳۹۱؛ دقتی و همکاران، ۱۳۹۹).

حکمرانی در بستر کشور را می‌توان ساختار و فرایندهایی تعریف نمود که جامعه برای تصمیم‌گیری و تسهیم قدرت از آن استفاده می‌کند. بر این اساس، حکمرانی خوب را می‌توان مفهوم جدیدی دانست که از پیوند بین سیاست و اداره کردن جامعه به وجود آمده است و هدف آن افزایش کارآمدی یک نظام سیاسی برای اداره بهتر جامعه است (هلیول و همکاران، ۲۰۱۸). در تعریف دیگری حکمرانی خوب شامل سازوکارها، فرایندها و نهادهایی است که به واسطه آنها،

شهروندان، گروه‌ها و نهادهای مدنی منافع خود را دنبال، حقوق قانونی خود را اجرا، تعهدشان را برآورده و تفاوتشان را تعدیل می‌کنند (پومرانز و استدمان^۱، ۲۰۲۰). حکمرانی خوب، معمولاً شامل سه بعد سیاسی، اداری و قضایی است که مورد اول در رابطه با دسترسی به قدرت و دو مورد بعدی اشاره به اعمال قدرت دارند (رازکوفسکی و بارتزیکناک^۲، ۲۰۱۹). در نهایت می‌توان گفت، حکمرانی خوب به عنوان یک واژه جدید، فرزند بحران‌ها است. این واژه به عنوان یک واکنش به بحران‌های اجتماعی همه جانبه اما نامحدود مشروعیت، سیاست و کارایی ظهور کرده است. این مقوله شامل اصولی کلی از جمله مشارکت، پاسخگویی، شفافیت، حاکمیت قانون، مسئولیت‌پذیری، اجماع‌محوری، عدالت و انصاف و اثربخشی و کارایی می‌باشد که حکومت‌ها با احترام گذاشتن به این اصول و اجرایی کردن آنها، می‌توانند گام‌های مؤثری در روند توسعه پایدار بردارند (کلیمایچ و همکاران^۳، ۲۰۱۸).

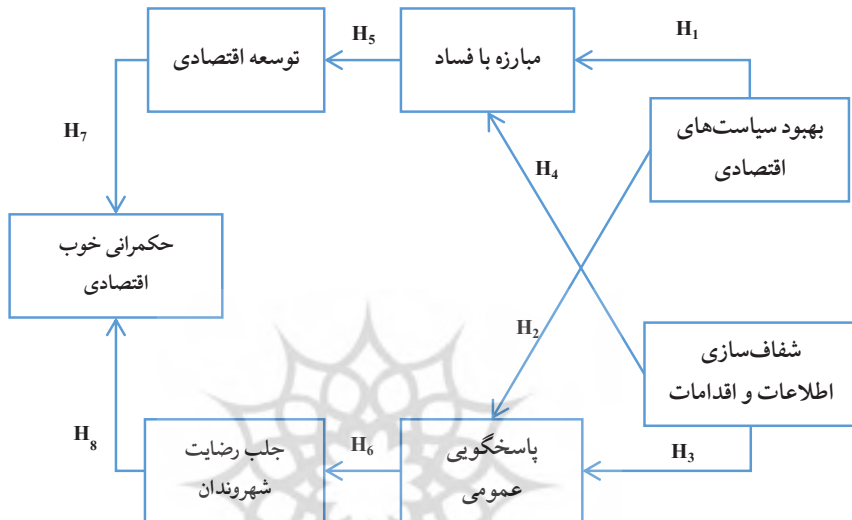
حکمرانی خوب نسبت نزدیکی با مردم سالاری و فرایندهای دموکراتیک دارد و به سخن بهتر، مجموعه‌ای از معیارها و شاخصه‌های کاربردی نظام‌های سیاسی دموکراتیک در ابعاد فرایندی، ساختاری و ماهوی است. اصل تفکیک و تعامل قوا به عنوان یک اصل سازمانی در خدمت حقوق بشر و آزادی‌ها بوده و با توزیع و سرشکن نمودن اقتدار سیاسی، نظام پاسخگو، شفاف و قانونمند است (سیاحی، ۱۳۹۸). میزان پایبندی یک کشور به اصول حکمرانی خوب را می‌توان با معیارها و شاخص‌های مختلفی مورد ارزیابی و شناسایی قرار داد. فراهم کردن زمینه مشارکت فعال مردم در تعیین سرنوشت خویش، وجود شرایطی که برابری و آزادی در حق انتخاب (برد-برد) را تقویت کند، وجود بسترهایی که مشارکت فعال در دستیابی به چشم‌انداز واقعی مشترک ملی را افزایش داده و باور و پایبندی به ارزش‌های مشترک ملی را ایجاد کرده و توسعه دهد و همچنین اینکه فضای لازم برای ارتقای مشارکت فعال در فرایندهای تصمیم‌سازی تقویت و تشویق شود از جمله ویژگی‌های حکمرانی است (دوانی^۴، ۲۰۱۶). در این مسیر ایجاد شفافیت اطلاعاتی و تولید، تحلیل و ارائه اطلاعات درست، دقیق و به‌روز و دسترسی آزاد به اطلاعات

1. Pomeranz, E. F., & Stedman, R. C.
2. Raszkowski, A., & Bartniczak, B.
3. Klimach, A., Dawidowicz, A., & Żróbek, R.
4. Devaney

نیز از موارد ضروری به نظر می‌رسد، ضمن آنکه پاسخگویی در کل سطوح و بخش‌های کشور، یکسان بودن همگان در برابر قانون، پاسخگو بودن همه مردم به‌ویژه مسئولان نسبت به تصمیمات و تعهدات و قوانین، ترویج و ارتقای کارایی و اثربخشی در همه فعالیت‌ها و برنامه‌های عملیاتی کشور، تخصیص بهینه و موثر منابع، اندازه‌گیری و ارزیابی عملکرد فعالیت‌ها، اقدامات مسئولان، حکمرانی در کشور با هدف افزایش تاثیرات مثبت بر کیفیت زندگی مردم، بکارگیری مقایسه تطبیقی با عملکردهای برتر کشورهای توسعه یافته در زمینه‌های مختلف و... نیز از مواردی است که باید مورد توجه قرار گیرد (وافره و همکاران، ۱۳۹۸).

به موازات پایبندی و اجرای این اصول توسط حکمرانی هر کشوری، ضروری است شکل‌ها در حوزه اقتصادی تلاش کرده و از بخش خصوصی و توسعه آن در کشور پشتیبانی کنند. برای ترویج و نهادینه کردن رقابت‌پذیری در اقتصاد کشور به عنوان یکی از ارکان حکمرانی خوب باید اقدامات لازم انجام شود (رضایی، ۱۳۹۷). در این حوزه می‌توان به مواردی از قبیل ارتقای توانمندی بخش خصوصی در کشور، ترویج و نهادینه کردن کارایی - اثربخشی و کارآمدی در همه برنامه‌های اقتصادی و صنعتی، کمک به ارتقای توانمندی، دانش و مهارت حرفه‌ای بخش خصوصی، کمک به افزایش قابلیت‌های مدیریتی، پشتیبانی از عرضه کالاها و خدمات باکیفیت، برنامه‌ریزی و اقدام در جهت پیشبرد فناوری و قابلیت‌های تکنیکی بخش خصوصی و افزایش خوبیت بخش خصوصی در جامعه اشاره کرد (دادخواه و همکاران، ۱۳۹۷). همچنین در زمینه توسعه فضای کسب‌وکار برای افزایش نقش بخش خصوصی مواردی چون ارتقای سرمایه انسانی، حفاظت محیط زیست، ارتقای جایگاه کشور در اقتصاد جهانی، انباشت و ارتقای سرمایه مادی، افزایش توان و گسترش اقتصادی کشور و ارتقای مشروعیت بخش خصوصی در جامعه نمود پیدا می‌کند. بی‌شک با فراهم کردن شرایط مناسب در جهت افزایش نقش بخش خصوصی در مواردی همچون تسهیل توسعه، ارتقا و اعتلای نظام فرهنگی و اجتماعی کشور، پایبندی به قوانین و مقررات و پررنگ کردن نقش منافع ملی در فعالیت‌های اقتصادی، افزایش محبوبیت بخش خصوصی در جامعه تجلی می‌یابد (عیوضی و مرزبان، ۱۳۹۵). مرور مطالعات پیشین نشان می‌دهد علی‌رغم اهمیت بالای موضوع حکمرانی خوب هنوز مطالعه‌ای بنیادی با هدف ارائه الگویی برای حکمرانی خوب در سطح استان‌های کشور صورت نگرفته است. در این پژوهش سعی پژوهشگر بر آن است کاستی‌های مطالعات پیشین در خصوص حکمرانی

خوب را رفع نموده و تلاش خود را ارائه الگوی منحصر بفرد مبتنی بر نتایج پژوهش، در این زمینه می‌نماید. مطابق با ادبیات پژوهش و متناسب با فرضیه‌های تدوین شده در این تحقیق، الگوی اولیه حکمرانی خوب از منظر اقتصادی پژوهش طراحی و در شکل شماره ۱ ارائه شده است.

شکل ۱- الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی

براساس الگوی اولیه مندرج در شکل ۱ به نظر می‌رسد از طریق بهبود سیاست‌های اقتصادی و شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات به مبارزه با فساد پرداخت و پاسخگویی عمومی را افزایش داد. به این ترتیب توسعه اقتصادی و جلب رضایت شهروندان حاصل شده و در نهایت اهداف حکمرانی خوب اقتصادی محقق خواهد شد.

۴. روش پژوهش

مطالعه حاضر یک مطالعه کاربردی است که با هدف اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی انجام شده است. از منظر روش و بازه زمانی گردآوری داده‌ها در دسته پژوهش‌های پیمایشی-مقطعی قرار دارد. جامعه آماری شامل مدیران و معاونین سازمان‌های دولتی در استان آذربایجان غربی می‌باشد. حجم جامعه آماری ۳۷۰ نفر است

بنابراین برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران مطابق با رابطه زیر استفاده شده است:

$$n = \frac{N \times \left(\frac{Z_{\alpha}}{2}\right)^2 \times pq}{\epsilon^2(N-1) + \left(\frac{Z_{\alpha}}{2}\right)^2 \times pq} = \frac{370 \times (1.96)^2 \times (0.5 \times 0.5)}{(0.05)^2 \times (370) + (1.96)^2 \times (0.5 \times 0.5)} \cong 190$$

بنابراین نمونه‌ای به حجم ۱۹۰ نفر انتخاب به روش تصادفی ساده انتخاب گردید. ابزار اصلی گردآوری داده‌های پژوهش پرسشنامه می‌باشد. پرسشنامه پژوهش شامل هفت سازه اصلی است که عبارتند از: بهبود سیاست‌های اقتصادی، توسعه اقتصادی، جلب رضایت شهروندان، حکمرانی خوب اقتصادی، شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی، مبارزه با فساد، پاسخگویی عمومی. این پرسشنامه شامل ۳۸ پرسش تخصصی با طیف لیکرت ۵ درجه و چهار پرسش عمومی شامل جنسیت، سن، تحصیلات و سابقه خدمت می‌شود.

برای بررسی روایی پرسشنامه از روایی سازه (مدل بیرونی). روایی همگرا (AVE) و روایی واگرا استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. همچنین آلفای کرونباخ کلی پرسشنامه در یک مطالعه مقدماتی ۰/۹۱۲ بدست آمد. مقدار AVE برای تمامی متغیرهای باید بزرگتر از ۰/۵ باشد. برای محاسبه پایایی نیز پایایی ترکیبی (CR) و ضریب آلفای کرونباخ هر یک از عوامل محاسبه شده است. میزان پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ تمامی ابعاد باید بزرگتر از ۰/۷ باشد (آذر و غلامزاده، ۱۳۹۸؛ هنسلر و همکاران، ۲۰۱۵). برای ارزیابی روایی گرا از معیار HTMT استفاده شده است. این معیار جایگزین روش قدیمی فورنل-لارکر شده است. حد مجاز این معیار میزان ۰/۸۵ تا ۰/۹ می‌باشد یعنی اگر مقادیر این معیار کمتر از ۰/۹ باشد روایی واگرا قابل قبول است (هنسلر و همکاران، ۲۰۱۵). نتایج حاصل از اعتبارسنجی پرسشنامه در بخش اعتبارسنجی مدل ارائه شده است.

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از تکنیک حداقل مربعات جزئی استفاده شده است. این روش شامل دو مدل بیرونی (اندازه‌گیری) و مدل درونی (ساختاری) است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش حداقل مربعات جزئی با نرم‌افزار Smart PLS

استفاده شده است. در نهایت نیز با استفاده از روش SWARA به رتبه‌بندی و تعیین میزان اهمیت شاخص‌ها پرداخته شده است.

۵. یافته‌های پژوهش و تحلیل داده‌ها

بطور کلی از ۱۹۰ نفر نمونه این مطالعه ۱۳۴ نفر مرد و ۵۶ نفر از مدیران و معاونین رازنان تشکیل می‌دهند. از منظر تحصیلات ۱۲ نفر کارشناسی، ۱۲۴ نفر کارشناسی ارشد و ۵۴ نفر تحصیلات دکتری دارند. از منظر سن ۸ نفر از مدیران و معاونین کمتر از ۳۵ سال سن دارند. ۱۰۳ نفر بین ۳۵ تا ۴۵ سال و ۷۹ نفر نیز ۴۵ سال و بیشتر سن دارند. از منظر سابقه‌کاری ۱۱ نفر کمتر از ۱۰ سال، ۶۱ نفر بین ۱۰ تا ۱۵ سال، ۱۰۲ نفر بین ۱۵ تا ۲۰ سال و ۱۶ نفر نیز بیش از ۲۰ سال سابقه‌کاری دارند.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مدیران و معاونین سازمان‌های دولتی

درصد	فراوانی	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	
۷۰٪	۱۳۴	مرد	جنسیت
۳۰٪	۵۶	زن	
۴٪	۸	کمتر از ۳۵ سال	سن
۵۴٪	۱۰۳	۳۵ تا ۴۵ سال	
۴۲٪	۷۹	۴۵ سال و بیشتر	
۶٪	۱۲	کارشناسی	تحصیلات
۶۵٪	۱۲۴	کارشناسی ارشد	
۲۹٪	۵۴	دکتری	
۵٪	۱۱	کمتر از ۱۰ سال	سابقه کاری
۳۲٪	۶۱	۱۰ تا ۱۵ سال	
۵۴٪	۱۰۲	۱۵ تا ۲۰ سال	
۸٪	۱۶	بیش از ۲۰ سال	
۱۰۰٪	۱۹۰	کل	

برای اعتبارسنجی و ارائه الگوی نهایی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی از روش حداقل مربعات جزئی استفاده شده است. این تحلیل در دو سطح مدل بیرونی (بخش اندازه‌گیری) و مدل درونی (بخش ساختاری) مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج نهایی روایی سازه در جدول

۲ ارائه شده است. بار عاملی مشاهده در تمامی موارد مقداری بزرگتر ۰/۶ است و مقدار بوت استرایپینگ (آماره t) نیز از مقدار بحرانی ۱/۹۶ بزرگتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر سازه به درستی مورد سنجش قرار گرفته است.

جدول ۲- نتایج روایی سازه (مدل بیرونی) حکمرانی خوب از منظر اقتصادی

مقوله اصلی	گروه‌ها	بارعاملی	آماره تی
حکمرانی خوب اقتصادی	حکمرانی مبتنی بر اصول و متون اسلامی، آموزه‌های قرآن، سیره و سنت حکومت نبوی (Q۰۱)	۰/۸۸۲	۴۶/۴۲۹
	کاهش درگیری‌های جناحی و تقویت همبستگی ملی (Q۰۲)	۰/۹۱۷	۶۳/۳۱۳
	وضع قوانین عادلانه و شفاف (Q۰۳)	۰/۸۱۳	۲۵/۴۱۷
	ایجاد جامعه‌ای با نهادینه شدن حاکمیت قانون (Q۰۴)	۰/۸۱۹	۲۱/۶۶۶
	حق اظهار نظر مردم و پاسخگویی دولت (Q۰۵)	۰/۸۱۷	۲۸/۸۹۶
	در نظر گرفتن ابعاد سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و انسانی حکمرانی خوب (Q۰۶)	۰/۷۹۹	۲۱/۳۱۳
	خردگرایی، اخلاق‌گرایی و عمل‌گرایی (Q۰۷)	۰/۸۱۹	۲۵/۹۷
	تقویت بخش خصوصی (Q۰۸)	۰/۷۸۰	۱۸/۴۸۱
	گسترش نظارت مردم بر عملکرد اقتصادی دولت (Q۰۹)	۰/۸۷۱	۲۶/۷۰۵
	ارتقاء سطح اعتماد عمومی بر اقدامات اقتصادی دولت (Q۱۰)	۰/۸۸۲	۳۷/۳۴۲
شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی	تسهیم منابع مالی با مردم (Q۱۱)	۰/۹۱۰	۴۹/۷۳۴
	اطلاع‌رسانی و شفافیت اطلاعات اقتصادی (Q۱۲)	۰/۹۰۶	۴۵/۲۱۹
	توسعه مدیریت منابع اقتصادی و اجتماعی کشور (Q۱۳)	۰/۸۲۱	۲۲/۵۶۳
	تدوین خط مشی‌های کلان اقتصادی (Q۱۴)	۰/۸۲۵	۲۸/۰۶۹
	وضع قوانین جهت رفع تحریم‌ها علیه کشور (Q۱۵)	۰/۸۲۹	۳۱/۸۴۸
بهبود سیاست‌های اقتصادی	کاهش بیکاری و تورم در جامعه (Q۱۶)	۰/۸۱۰	۲۱/۵۷۶
	اصلاحات اداری و مدیریت مالی (Q۱۷)	۰/۷۹۳	۱۸/۴۳۵
	انتخاب تصمیمات جهت تأمین و تضمین رفاه و امنیت مردم (Q۱۸)	۰/۷۸۴	۱۳/۹۶۸
	بهبود کسب‌وکار و آزادی اقتصادی (Q۱۹)	۰/۷۴۸	۱۴/۲۲۲
جلب رضایت شهروندان	افزایش مشارکت شهروندان (Q۲۰)	۰/۸۹۵	۲۸/۸۵۶
	بهبود کیفیت زندگی مردم (Q۲۱)	۰/۹۰۱	۴۸/۹۳۷
	برقراری مساوات و برابری (از نظر جنسیت، قومیت، سن، مذهب و ...) (Q۲۲)	۰/۷۹۵	۱۸/۴۳
	بهبود روابط بین شهروندان با دولت و با یکدیگر (Q۲۳)	۰/۴۱۸	۲/۷۲۷
	برآورده‌سازی منافع شهروندان، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی (Q۲۴)	۰/۸۸۵	۴۱/۲۹۳

مقوله اصلی	گویه‌ها	بارعاملی	آماره تی
پاسخگویی عمومی	پاسخگو بودن در سیاست‌گذاری و اجرای قوانین (Q25)	۰/۸۰۵	۱۴/۳۸۶
	پاسخگویی از طریق اعمال شفافیت و حاکمیت قانون (Q26)	۰/۸۵۳	۲۲/۶۹۴
مبارزه با فساد	پاسخگویی دولت به مطالبات مردمی (Q27)	۰/۹۰۱	۴۵/۶۷
	پاسخگویی قانونی، عملکردی اخلاقی، اقتصادی و سیاسی (Q28)	۰/۸۶۲	۳۱/۰۳
	نیاز به نظارت، کنترل و بازنگری در عملکرد (Q29)	۰/۵۵۷	۵/۸۳۱
	کاهش فساد مالی و حذف مقررات زائد (Q30)	۰/۸۴۷	۳۱/۴۰۸
توسعه اقتصادی	شایسته‌سالاری در انتصاب کارگزاران دولت (Q31)	۰/۵۵۹	۵/۰۰۷
	حفظ مالکیت دارایی‌ها (Q32)	۰/۵۴۸	۴/۷۴۹
	کاهش رانت‌های اقتصادی و اطلاعاتی (Q33)	۰/۸۶۱	۴۰/۷۰۷
	اهمیت بازارچه‌های مرزی و تجارت مبتنی بر آن در شرایط تحریم (Q34)	۰/۸۸۱	۴۱/۷۲۱
	سرمایه‌گذاری در بخش معادن (Q35)	۰/۲۷۰	۱/۷۹۳
	مبارزه با قاچاق کالا، کاهش جرایم، تقویت معیشت مرزنشینان (Q36)	۰/۸۷۳	۲۸/۸۲۴
	توسعه پایانه‌های مرزی (Q37)	۰/۹۲۰	۴۶/۶۳۲
	تقویت زیرساخت‌های توسعه از جمله راه، گاز، برق و آب در حوزه صنعتی (Q38)	۰/۸۸۰	۲۶/۳۴۵

روایی همگرا و پایایی متغیرهای پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- روایی همگرا و پایایی سازه‌های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی

سازه‌های اصلی	AVE	پایایی ترکیبی (CR)	آلفای کرونباخ
بهبود سیاست‌های اقتصادی	۰/۶۴۳	۰/۹۲۶	۰/۹۰۷
توسعه اقتصادی	۰/۶۴۶	۰/۸۹۲	۰/۸۲۸
جلب رضایت شهروندان	۰/۶۴۱	۰/۸۹۴	۰/۸۴۸
حکمرانی خوب اقتصادی	۰/۶۹۲	۰/۹۴۷	۰/۹۳۶
شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی	۰/۷۹۶	۰/۹۴۰	۰/۹۱۵
مبارزه با فساد	۰/۵۱۶	۰/۸۱۳	۰/۷۱۰
پاسخگویی عمومی	۰/۷۳۳	۰/۹۱۶	۰/۸۷۸

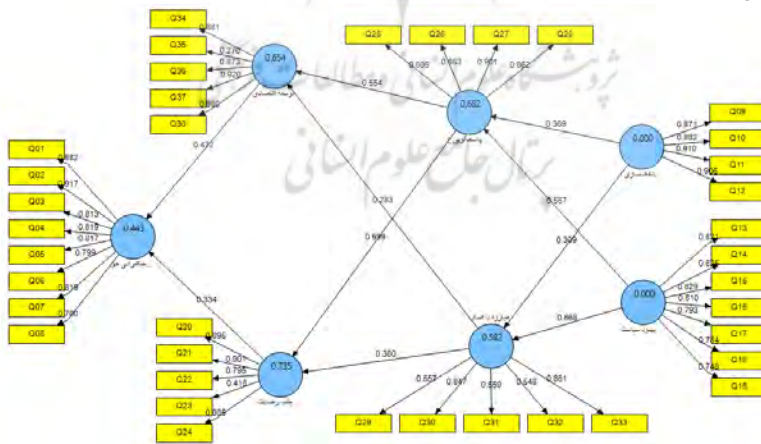
میزان روایی همگرا (AVE) برای تمامی سازه‌ها بزرگتر از ۰/۵ بدست آمده است. میزان آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی نیز از ۰/۷ بزرگتر است. در نهایت مقادیر شاخص روایی یگانه-

دوگانه HTMT برای سنجش روایی واگرا نیز در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴- روایی واگرا براساس معیار Heterotrait-Monotrait

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	سازه‌های اصلی
						۰/۵۸۴	بهبود سیاست‌های اقتصادی (۱)
					۰/۵۷۳	۰/۶۴۵	توسعه اقتصادی (۲)
				۰/۵۴۰	۰/۷۳۴	۰/۵۶۶	جلب رضایت شهروندان (۳)
			۰/۴۹۲	۰/۵۰۴	۰/۴۷۷	۰/۵۶۳	حکمرانی خوب اقتصادی (۴)
		۰/۷۳۰	۰/۵۲۶	۰/۵۳۷	۰/۵۱۳	۰/۶۰۰	شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی (۵)
	۰/۶۲۱	۰/۶۰۳	۰/۴۹۶	۰/۵۱۲	۰/۵۶۰	۰/۶۷۰	مبارزه با فساد (۶)
							پاسخگویی عمومی (۷)

میزان آمار HTMT در تمامی موارد از ۰/۹ کمتر بدست آمده است بنابراین روایی واگرا نیز مورد تایید است. با عنایت به یافته‌های حاصل از این مقیاس می‌توان به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخت. با عنایت به یافته‌های حاصل از این مقیاس می‌توان به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخت. رابطه متغیرهای مورد بررسی در هر یک از فرضیه‌های پژوهش براساس یک ساختار علی با تکنیک حداقل مربعات جزئی PLS آزمون شده است. در مدل کلی پژوهش که در شکل ۲ آمده است رابطه متغیرهای اصلی پژوهش ارائه شده است.

شکل ۲ - نتایج اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی

بارعاملی استاندارد تاثیر بهبود سیاست های اقتصادی بر پاسخگویی عمومی مقدار ۰/۵۶۷ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۶/۶۸۶ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر بهبود سیاست های اقتصادی بر مبارزه با فساد مقدار ۰/۶۶۸ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۷/۵۴۸ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر شفاف سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی بر پاسخگویی عمومی مقدار ۰/۳۶۹ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۳/۶۶۲ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر شفاف سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی بر مبارزه با فساد مقدار ۰/۳۰۹ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۳/۰۲۴ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر پاسخگویی عمومی بر جلب رضایت شهروندان مقدار ۰/۵۹۹ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۵/۶۸۴ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر پاسخگویی عمومی بر توسعه اقتصادی مقدار ۰/۵۵۴ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۶/۱۲۳ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر مبارزه با فساد بر جلب رضایت شهروندان مقدار ۰/۳۳۰ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۳/۴۵۶ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر مبارزه با فساد بر توسعه اقتصادی مقدار ۰/۲۸۳ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۲/۱۹۴ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر جلب رضایت شهروندان بر حکمرانی خوب اقتصادی مقدار ۰/۳۳۴ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۳/۹۴۸ بدست آمده است. بنابراین با

اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود.

بارعاملی استاندارد تاثیر توسعه اقتصادی بر حکمرانی خوب اقتصادی مقدار ۰/۴۷۲ بدست آمده است. همچنین مقدار آماره t نیز ۴/۳۸۷ بدست آمده است. بنابراین با اطمینان ۹۵٪ می‌توان ادعا کرد: این فرضیه تایید می‌شود.

جدول ۵- خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

نتیجه	آماره t	بارعاملی	متغیر وابسته	متغیر مستقل
تایید	۶/۶۸۶	۰/۵۶۷	پاسخگویی عمومی	بهبود سیاست‌های اقتصادی
تایید	۷/۵۴۸	۰/۶۶۸	مبارزه با فساد	بهبود سیاست‌های اقتصادی
تایید	۳/۶۶۲	۰/۳۶۹	پاسخگویی عمومی	شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی
تایید	۳/۰۲۴	۰/۳۰۹	مبارزه با فساد	شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی
تایید	۵/۶۸۴	۰/۵۹۹	جلب رضایت شهروندان	پاسخگویی عمومی
تایید	۶/۱۲۳	۰/۵۵۴	توسعه اقتصادی	پاسخگویی عمومی
تایید	۳/۴۵۶	۰/۳۳۰	جلب رضایت شهروندان	مبارزه با فساد
تایید	۲/۱۹۴	۰/۲۸۳	توسعه اقتصادی	مبارزه با فساد
تایید	۳/۹۴۸	۰/۳۳۴	حکمرانی خوب اقتصادی	جلب رضایت شهروندان
تایید	۴/۳۸۷	۰/۴۷۲	حکمرانی خوب اقتصادی	توسعه اقتصادی

۱-۵. ارزیابی برازش مدل

در نهایت برازش مدل مورد بررسی قرار گرفته است. بخش ساختاری مدل بر خلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به پرسش‌ها و متغیرهای آشکار مدل کاری ندارد و تنها به متغیرهای پنهان و روابط میان آن‌ها توجه می‌کند. در این پژوهش برازش مدل ساختاری با استفاده از معیارهای ضریب تعیین (R^2)، افزونگی^۱ و در نهایت آماره GOF استفاده شده است.

ضریب تعیین (R^2) معیاری است که بیانگر میزان تغییرات هر یک از متغیرهای وابسته مدل است که به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می‌شود. گفتنی است که مقدار R^2 تنها برای متغیرهای درون‌زای مدل ارائه می‌شود و در مورد سازه‌های برون‌زا مقدار آن برابر صفر است. هرچه مقدار R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است.

چین^۱ (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به وسیله معیار ضریب تعیین تعریف کرده است. مقدار R^۲ در جدول ۶ گزارش شده است.

جدول ۶ - ارزیابی برازش مدل درونی پژوهش

سازه‌های اصلی	ضریب تشخیص	روایی متقاطع اشتراکی	روایی متقاطع افزونگی
بهبود سیاست‌های اقتصادی	-	۰/۲۹۰	۰/۲۵۴
توسعه اقتصادی	۰/۶۵۴	۰/۲۹۳	۰/۲۵۷
جلب رضایت شهروندان	۰/۷۳۵	۰/۲۸۸	۰/۲۵۲
حکمرانی خوب اقتصادی	۰/۴۴۳	۰/۳۳۹	۰/۳۰۳
شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی	-	۰/۴۴۳	۰/۴۰۷
مبارزه با فساد	۰/۵۸۲	۰/۱۶۳	۰/۱۲۷
پاسخگویی عمومی	۰/۶۸۲	۰/۳۸۰	۰/۳۴۴

بر اساس جدول ۶، سازه‌های بهبود سیاست‌های اقتصادی و شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی سازه‌های برون‌زای مدل پژوهش هستند. مقدار ضریب تعیین حکمرانی خوب اقتصادی ۰/۴۴۳ است که در سطح قوی قرار دارد. مهمترین شاخص برازش مدل در تکنیک حداقل مربعات جزئی شاخص GOF است. بنابراین مقدار نیکویی برازش در این مطالعه برابر است:

$$GOF = \sqrt[3]{0.619 \times 0.314} = 0.441$$

شاخص GOF برابر ۰/۴۴۱ بدست آمده است بنابراین مدل از برازش مطلوبی برخوردار است.

۲-۵. اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی با روش سوارا
شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی با روش سوارا تعیین اولویت شده است. روش

سوارا^۱ معنی روش تحلیل نسبت ارزیابی وزن دهی تدریجی می باشد. روش سوارا یکی از روش های جدید تصمیم گیری چند معیاره است که در سال ۲۰۱۰ توسط ویولتا کرشالینه به همراه زاوادسکاس و تورسکیس معرفی شد (کرشالینه و همکاران^۲، ۲۰۱۰). در روش سوارا ابتدا کارشناسان، معیارها را به ترتیب اهمیت مرتب می کنند. مهمترین معیار ابتدا قرار می گیرد و امتیاز یک را می گیرد. در نهایت شاخص های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی براساس مقادیر متوسط اهمیت نسبی رتبه بندی می شوند. ابتدا شاخص های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی براساس میزان اهمیت براساس میزان اهمیت مرتب شده اند. سپس اهمیت نسبی هر معیار نسبت به معیارهای قبلی مشخص شده است. این مقادیر در ستون «متوسط اهمیت نسبی» در جدول ۷ درج شده است که همان (S_i) می باشد.

درگام سوم از روش سوارا ضریب (K_i) محاسبه شده است. میزان ضریب (K_i) برای شاخص «درک مدیریتی هم آفرینی ارزش» که از بیشترین اهمیت برخوردار است، یک می باشد. برای سایر شاخص های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی نیز این مقدار محاسبه شده است. برای محاسبه وزن اولیه هر معیار، از رابطه زیر محاسبه شده است.

$$Q_i = \frac{Q_{i-1}}{K_i}$$

$$Q_1 = 1$$

$$Q_2 = \frac{Q_1}{K_2} = \frac{1}{1.13} = 0.885$$

$$Q_3 = \frac{Q_2}{K_3} = \frac{0.885}{1.08} = 0.819$$

این مقادیر در ستون «وزن اولیه» در جدول ۷ درج شده است. برای محاسبه وزن نهایی از روش نرمال کردن خطی مطابق رابطه زیر استفاده شده است.

$$w_i = \frac{Q_i}{\sum Q_i}$$

به این ترتیب وزن نهایی هر عنصر به دست آمده است.

1. Step-Wise Weight Assessment Ratio Analysis
2. Keršulienė, V., Zavadskas, E. K., & Turskis, Z.

جدول ۷- اولویت‌بندی شاخص‌های حکمرانی خوب از منظر اقتصادی با روش سوارا

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۱۱۷۸	۱	۱	۱	پاسخگویی دولت به مطالبات مردمی
۰/۱۰۴۳	۰/۸۸۵	۱/۱۳	۰/۱۳	افزایش مشارکت شهروندان
۰/۰۹۶۶	۰/۸۱۹	۱/۰۸	۰/۰۸	تقویت بخش خصوصی
۰/۰۸۶۲	۰/۷۳۲	۱/۱۲	۰/۱۲	اصلاحات اداری و مدیریت مالی
۰/۰۸۱۳	۰/۶۹	۱/۰۶	۰/۰۶	وضع قوانین عادلانه و شفاف
۰/۰۶۴	۰/۵۴۳	۱/۲۷	۰/۲۷	اتخاذ تصمیمات جهت تامین و تضمین رفاه و امنیت مردم
۰/۰۵۷۷	۰/۴۹	۱/۱۱	۰/۱۱	ارتقاء سطح اعتماد عمومی بر اقدامات اقتصادی دولت
۰/۰۵۱۵	۰/۴۳۷	۱/۱۲	۰/۱۲	اطلاع‌رسانی و شفافیت اطلاعات اقتصادی
۰/۰۴۷۳	۰/۴۰۱	۱/۰۹	۰/۰۹	اهمیت بازاریچه‌های مرزی و تجارت مبتنی بر ان در شرایط تحریم
۰/۰۴۲۲	۰/۳۵۸	۱/۱۲	۰/۱۲	ایجاد جامعه‌ای با نهادینه شدن حاکمیت قانون
۰/۰۳۴۹	۰/۲۹۶	۱/۲۱	۰/۲۱	برآورده‌سازی منافع شهروندان، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی
۰/۰۲۹۶	۰/۲۵۱	۱/۱۸	۰/۱۸	برقراری مساوات و برابری (از نظر جنسیت، قومیت، سن، مذهب و ...)
۰/۰۲۳۶	۰/۲۰۱	۱/۲۵	۰/۲۵	بهبود روابط بین شهروندان با دولت و با یکدیگر
۰/۰۲	۰/۱۷	۱/۱۸	۰/۱۸	بهبود کسب‌وکار و آزادی اقتصادی
۰/۰۱۵۳	۰/۱۳	۱/۳۱	۰/۳۱	بهبود کیفیت زندگی مردم
۰/۰۱۴۷	۰/۱۲۵	۱/۰۴	۰/۰۴	پاسخگو بودن در سیاست‌گذاری و اجرای قوانین
۰/۰۱۳۲	۰/۱۱۲	۱/۱۱	۰/۱۱	پاسخگویی از طریق اعمال شفافیت و حاکمیت قانون
۰/۰۱۰۹	۰/۰۹۳	۱/۲۱	۰/۲۱	پاسخگویی قانونی، عملکردی اخلاقی، اقتصادی و سیاسی
۰/۰۱	۰/۰۸۵	۱/۰۹	۰/۰۹	تدوین خط مشی‌های کلان اقتصادی
۰/۰۰۹۹	۰/۰۸۴	۱/۰۱۳	۰/۰۱۳	تسهیم منابع مالی با مردم
۰/۰۰۹۱	۰/۰۷۷	۱/۰۹	۰/۰۹	تقویت زیرساخت‌های توسعه از جمله راه، گاز، برق و آب ...
۰/۰۰۸۱	۰/۰۶۹	۱/۱۲	۰/۱۲	توسعه پایانه‌های مرزی
۰/۰۰۶۷	۰/۰۵۷	۱/۲۲	۰/۲۲	توسعه مدیریت منابع اقتصادی و اجتماعی کشور
۰/۰۰۵۱	۰/۰۴۳	۱/۳۱	۰/۳۱	حفظ مالکیت‌داری‌ها

وزن نرمال	وزن اولیه	Kj	متوسط اهمیت نسبی	کد معیار
۰/۰۰۴۷	۰/۰۴	۱/۰۷	۰/۰۷	حق اظهار نظر مردم و پاسخگویی دولت
۰/۰۰۴۷	۰/۰۴	۱/۰۱۱	۰/۰۱۱	حکمرانی مبتنی بر اصول و متون اسلامی، آموزه‌های قرآن...
۰/۰۰۴۳	۰/۰۳۷	۱/۰۹	۰/۰۹	خردگرایی، اخلاق‌گرایی و عمل‌گرایی
۰/۰۰۳۶	۰/۰۳	۱/۲۱	۰/۲۱	در نظر گرفتن ابعاد سیاسی، اجتماعی، مذهبی، ...
۰/۰۰۳۴	۰/۰۲۹	۱/۰۴	۰/۰۴	سرمایه‌گذاری در بخش معادن
۰/۰۰۳۲	۰/۰۲۷	۱/۰۶	۰/۰۶	شایسته‌سالاری در انتصاب کارگزاران دولت
۰/۰۰۲۸	۰/۰۲۴	۱/۱۶	۰/۱۶	کاهش بیکاری و تورم در جامعه
۰/۰۰۲۱	۰/۰۱۸	۱/۳۱	۰/۳۱	کاهش درگیری‌های جناحی و تقویت همبستگی ملی
۰/۰۰۲	۰/۰۱۷	۱/۰۵	۰/۰۵	کاهش رانت‌های اقتصادی و اطلاعاتی
۰/۰۰۱۷	۰/۰۱۴	۱/۱۹	۰/۱۹	کاهش فساد مالی و حذف مقررات زائد
۰/۰۰۱۳	۰/۰۱۱	۱/۲۷	۰/۲۷	گسترش نظارت مردم بر عملکرد اقتصادی دولت
۰/۰۰۱۲	۰/۰۱	۱/۱۱	۰/۱۱	مبارزه با قاچاق کالا، کاهش جرایم، تقویت معیشت مرزنشینان
۰/۰۰۱۱	۰/۰۱	۱/۰۵	۰/۰۵	نیاز به نظارت، کنترل و بازنگری در عملکرد
۰/۰۰۱۱	۰/۰۰۹	۱/۰۹	۰/۰۹	وضع قوانین جهت رفع تحریم‌ها علیه کشور
۰/۰۰۱	۰/۰۰۸	۱/۰۶	۰/۰۶	پاسخگویی دولت به مطالبات مردمی
۰/۰۰۰۸	۰/۰۰۷	۱/۲۱	۰/۲۱	افزایش مشارکت شهروندان
۰/۰۰۰۷	۰/۰۰۶	۱/۱۸	۰/۱۸	تقویت بخش خصوصی

شاخص پاسخگویی دولت به مطالبات مردمی با وزن ۰/۱۱۷۸ در اولویت نخست قرار دارد. شاخص افزایش مشارکت شهروندان با وزن ۰/۱۰۴۳ در اولویت دوم قرار دارد. شاخص تقویت بخش خصوصی با وزن ۰/۰۹۶۶ در اولویت سوم قرار دارد. شاخص اصلاحات اداری و مدیریت مالی با وزن ۰/۰۸۶۲ در اولویت چهارم قرار دارد. شاخص وضع قوانین عادلانه و شفاف با وزن ۰/۰۸۱۳ در اولویت پنجم قرار دارد.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف اعتبارسنجی الگوی حکمرانی خوب از منظر اقتصادی در استان آذربایجان غربی انجام شده است. تفاوت در عملکرد رشد اقتصادی کشورهای مختلف با بررسی صرف مانند، حجم سرمایه، تعداد نیروی کار، جمعیت و... قابل توضیح نبوده و این

موضوع نشاندهنده وجود عواملی است که در تحلیلهای مربوط به عملکرد اقتصادی کشورها نادیده گرفته شده است، که در مدل‌های جدید رشد این عوامل به عنوان حکمرانی خوب وارد الگوهای رشد شده‌اند. مطابق یافته‌های پژوهش‌های انجام گرفته رابطه بین مخارج مصرفی دولت و تورم با رشد اقتصادی معکوس است و منجر به کاهش رشد اقتصادی می‌گردد که با استفاده از موضوع حکمرانی خوب که میانگین آن با رشد اقتصادی رابطه مستقیم دارد می‌توان گفت که با سازوکارهای نوامکان ارائه راه حل برای حل اینگونه مسائل وجود دارد، از جمله اینکه در پرتو حاکمیت قانون نظام حقوقی سالم بنا شود که خطر ابطال قراردادها کاهش یابد و اطمینان در جامعه فراهم گردد که این اطمینان سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد و به نوبه خود بر رشد مؤثر واقع می‌شود. با کاهش مسائل سیاسی و تنشهای قومی، ملی به ثبات سیاسی کمک گردد، کمیسیونهایی جهت رسیدگی به فساد مالی ایجاد گردد که منجر به کنترل فساد گردد، در قانونگذاریها شفافیت لازم اتخاذ گردد، دولت در امور تخصصی و تنظیمی اثربخش عمل کند، از مبحث دموکراسی در جهت رشد اقتصادی به کار گرفته شود، به این ترتیب می‌توان گفت که در جهت رشد اقتصادی گامی روبه جلو برداشته شده است. بررسی‌های انجام شده از مطالعات گذشته نشان داد که نخست موضوع حکمرانی خوب در عملکرد بلندمدت رشد اقتصادی حائز اهمیت است، به گونه‌ای که ارتباط مثبت و مستقیمی میان حکمرانی خوب و رشد بلندمدت اقتصادی وجود دارد؛ توانایی دولت در فراهم ساختن نهادهای پشتیبان رشد و کاهش فقر و ایجاد حکمرانی خوب، امری حیاتی برای توسعه و رشد اقتصادی است و حکمرانی ضعیف کارایی و بهره‌وری مخارج عمومی را کاهش می‌دهد و فساد و رشوه‌خواری را افزایش می‌دهد و مانع سرمایه‌گذاری خصوصی و رشد اقتصادی می‌شود. براساس محاسبات پژوهش حاضر مشخص شد که «بهبود سیاست‌های اقتصادی» و «شفاف‌سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی» به صورت مستقیم بر «مبارزه با فساد» و «پاسخگویی عمومی» اثر می‌گذارد. در نتایج مطالعات صادقیان و همکاران (۱۳۹۹) و بیسواس و همکاران (۲۰۱۹) نیز به این مهم اشاره شده و از این منظر با نتایج پژوهش حاضر سازگار است. به همین ترتیب مبارزه با فساد و پاسخگویی نیز بر «توسعه اقتصادی» و «رضایت‌مندی شهروندان» تاثیر دارند. در نتایج مطالعات رجبی و عرب (۱۳۹۸) و احمدی و مالکی (۱۳۹۴) نیز به این مهم اشاره شده و از این منظر با نتایج پژوهش حاضر هم‌خوانی دارد. از این طریق می‌توان به «حکمرانی خوب اقتصادی» دست پیدا کرد. در

نتایج مطالعه دقتی و همکاران (۱۳۹۹) نیز به این تاثیر گذاری اشاره شده و از این منظر با نتایج پژوهش حاضر هم راستاست.

بر اساس دستاوردهای پژوهش، پیشنهاداتی کاربردی به مدیران و معاونین سازمان های دولتی استان آذربایجان غربی ارائه می گردد:

۱) در خصوص حکمرانی خوب اقتصادی پیشنهاد می شود، مدیران ذی ربط با استقرار حکمرانی مبتنی بر اصول و متون اسلامی و آموزه های قران، سیره و سنت حکومت نبوی به کاهش درگیری های جناحی و تقویت همبستگی ملی بپردازند. همچنین با وضع قوانین عادلانه و شفاف و ایجاد جامعه ای با نهادینه شدن حاکمیت قانون که در آن حق اظهار نظر به مردم داده شده و با پاسخگویی دولت همراه است، دستیابی به اهداف حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی دور از انتظار نخواهد بود. علاوه بر موارد مذکور پیشنهاد می شود مدیران مربوطه با در نظر گرفتن ابعاد سیاسی، اجتماعی، مذهبی، اقتصادی و انسانی در حکمرانی خوب به ارتقاء خردگرایی، اخلاق گرایی و عمل گرایی و تقویت بخش خصوصی بپردازند.

۲) در خصوص شفاف سازی اطلاعات و اقدامات اقتصادی پیشنهاد می شود، با گسترش نظارت مردم بر عملکرد اقتصادی دولت می توان به ارتقاء سطح اعتماد عمومی بر اقدامات اقتصادی دولت دست یافت و با تسهیم منابع مالی با مردم علاوه بر جلب اعتماد آنها، به شفاف سازی اقدامات اقتصادی نیز پرداخته می شود. برخی از اهداف حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی با اطلاع رسانی و شفافیت اطلاعات اقتصادی قابل حصول است.

۳) در خصوص بهبود سیاست های اقتصادی پیشنهاد می شود، مدیران مربوطه با افزایش توسعه مدیریت منابع اقتصادی و اجتماعی کشور و تدوین خط مشی های کلان اقتصادی به وضع قوانین جهت رفع تحریم ها علیه کشور پرداخته و به کاهش بیکاری و تورم در جامعه کمک نمایند. پیشنهاد پژوهش حاضر در این راستا، اصلاحات اداری و مدیریت مالی و اتخاذ تصمیمات جهت تامین و تضمین رفاه و امنیت مردم و بهبود کسب و کار و آزادی اقتصادی است.

۴) در خصوص جلب رضایت شهروندان پیشنهاد می شود، مدیران مذکور با افزایش مشارکت شهروندان و بهبود روابط بین شهروندان با دولت و با یکدیگر می توانند به اهداف مدون حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی دست یابند. آنچه در استقرار این نوع حکمرانی

حائز اهمیت است، بهبود کیفیت زندگی مردم، برقراری مساوات و برابری (از نظر جنسیت، قومیت، سن، مذهب و ...) و برآورده‌سازی منافع شهروندان، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی است که باید توسط مدیران و معاونین مربوطه به مرحله اجرا درآید.

۵) در خصوص پاسخگویی عمومی پیشنهاد می‌شود، مدیران ذی‌ربط با پاسخگو بودن در سیاست‌گذاری و اجرای قوانین و پاسخگویی از طریق اعمال شفافیت و حاکمیت قانون در دستیابی به اهداف حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی دارای نقش کمک‌کننده باشند. همچنین نتایج نشان داده است، پاسخگویی دولت به مطالبات مردمی به همراه پاسخگویی قانونی، عملکردی اخلاقی، اقتصادی و سیاسی تاثیر زیادی بر پیاده‌سازی حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی دارد.

۶) در خصوص مبارزه با فساد پیشنهاد می‌شود، مدیران مربوطه با اتخاذ تدابیر لازم جهت نظارت، کنترل و بازنگری در عملکرد کاهش فساد مالی و حذف مقررات زائد نقش آفرین باشند. از ارکان مهم در مبارزه با فساد، شایسته‌سالاری در انتصاب کارگزاران دولت و حفظ مالکیت دارایی‌ها است. موارد مذکور در کاهش رانتهای اقتصادی و اطلاعاتی تاثیرگذار بوده و مقدمات استقرار حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی را فراهم می‌کنند.

۷) در خصوص توسعه اقتصادی پیشنهاد می‌شود، مدیران مربوطه از اهمیت توسعه اقتصادی به عنوان پیامد مهم استقرار حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی آگاه گردند. آنچه در این دوران رکود اقتصادی برای کشور ما حائز اهمیت است، توسعه اقتصادی در همه ابعاد آن می‌باشد. لذا اهمیت دادن به بازارچه‌های مرزی و تجارت مبتنی بر آن در شرایط تحریم اقتصادی و سرمایه‌گذاری در بخش معادن در این راستا کمک‌کننده هستند. همچنین با وجود مبارزه با قاچاق کالا که به کاهش جرایم و تقویت معیشت مرزنشینان می‌انجامد نیز می‌توان به توسعه اقتصادی در ساتان آذربایجان غربی دست یافت. توسعه پایانه‌های مرزی به همراه تقویت زیرساخت‌های توسعه از جمله راه، گاز، برق و آب در حوزه صنعتی نیز از نتایج مثبت استقرار حکمرانی خوب در استان آذربایجان غربی به شمار می‌آیند.

کتابنامه

۱. آذر، عادل؛ غلامزاده، رسول (۱۳۹۸). کمترین مربعات جزئی: انتشارات نگاه دانش.
۲. احمدی، حسین؛ مالکی، فائزه (۱۳۹۴). سیاست‌گذاری در آموزش عالی با رویکرد حکمرانی (خوب): انتشارات مشکوه دانش.
۳. دادخواه، هادی؛ زمانی، غلام؛ دهمرده، نظر (۱۳۹۷). نقش حکمرانی خوب و اقتصاد مقاومتی در توسعه شهری، فصلنامه راهبرد، دوره ۲۷، شماره ۸۷، صص ۱۴۱-۱۶۲.
۴. دقتی، عادل؛ یعقوبی، نورمحمد؛ دهقانی، مسعود (۱۳۹۹). طراحی الگوی استقرار و توسعه حکمرانی خوب الکترونیک با استفاده از رویکرد فراترکیب، پژوهش‌های مدیریت در ایران، دوره ۲۴، شماره ۱۰۸، صص ۱-۳۴.
۵. دوله، فاطمه؛ سیفی، سیف؛ زنجانی، حبیب (۱۳۹۸). مطالعه زمینه‌ها و موانع شکل‌گیری حکمرانی خوب در ایران معاصر، فصلنامه علوم اجتماعی شوستر، دوره ۱۳، شماره ۴۵، صص ۱۲۳-۱۵۴.
۶. رجبی، حاجیه؛ عرب، آسیه (۱۳۹۸). تاثیر حکمرانی خوب بر سلامت سازمانی با توجه به نقش میانجی رفتار سیاسی. چشم انداز مدیریت دولتی، دوره ۳، شماره ۳، صص ۱۴۱-۱۷۰.
۷. رضایی، محمدرضا (۱۳۹۷). سنجش تأثیر بوروکراسی اداری بر روند حکمرانی خوب شهری نمونه موردی: کلانشهر شیراز، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره ۹، شماره ۳۲، صص ۱۱-۲۹.
۸. زرقانی، هادی؛ احمدی، ابراهیم (۱۳۹۸). حکمرانی خوب در دولت‌های محلی: تمرکز زدایی، فصلنامه دولت پژوهی، دوره ۵، شماره ۵، صص ۱۰۷-۱۳۸.
۹. سنجرانی، زهره (۱۳۹۶). تحلیل میزان تحقق الگوی مناسب حکمروایی خوب در مدیریت روستایی (مطالعه موردی: روستاهای شهرستان زهک). پایان‌نامه - دانشگاه زابل - دانشکده ادبیات و علوم انسانی
۱۰. سیاحی، حسین (۱۳۹۸). تأثیر حکمرانی خوب بر جلب رضایت جامعه نسبت به حکومت، فصلنامه پژوهش ملل، دوره ۳، شماره ۴۷، صص ۲۱-۴۳.
۱۱. صادقیان، سعید؛ رسولی، رضا؛ طبرسا، غلام؛ قربانی، علی (۱۳۹۹). طراحی مدل توانمندسازی سازمانی بر مبنای حکمرانی خوب، پژوهش در نظام‌های آموزشی، دوره ۱۴،

- شماره ۵۲، صص ۳۷-۵۲.
۱۲. صفری، سعید؛ بیگی، عبدل؛ سمیعی، مهدی؛ ذاکری، جمال. (۱۳۹۴). طراحی و ساماندهی مولفه‌های اندازه‌گیری عملکرد مدیریت شهری با تاکید بر حکمرانی خوب، دوره ۴، شماره ۱۶، صص ۱۰۷-۱۲۵.
۱۳. عالمیان، علی اکبر. (۱۳۹۷). حکومت علوی؛ تبلور کارآمدی. فرهنگ پویا، دوره ۳، شماره ۱۲، صص ۱۲۳-۱۴۷.
۱۴. عیوضی، رحیم؛ مرزبان، نازنین (۱۳۹۵). بررسی مولفه‌های حکمرانی خوب از منظر امام خمینی (ره). مطالعات سیاسی جهان اسلام، دوره ۵، شماره ۳، صص ۱۱۷-۱۳۸.
۱۵. کاظمی، حیدر؛ رحمانی، بیژن (۱۳۹۹). ارزیابی حکمرانی خوب شهری برای شهرهای ایران، فصلنامه آمایش محیطی، دوره ۱۳، شماره ۴۸، صص ۸۹-۱۰۸.
۱۶. ملکی، بهزاد؛ جعفری، محمد؛ فتاحی، شهرام (۱۳۹۷). تاثیر همزمان حکمرانی خوب و اجزای مخارج دولتی بر رشد اقتصادی، دو فصلنامه مطالعات و سیاست‌های اقتصادی، دوره ۵، شماره ۹، صص ۷۲-۹۸.
۱۷. ناظمی، محمد (۱۳۹۱). حکمرانی خوب با رویکرد اسلامی، فصلنامه راهبرد توسعه، دوره ۳۱، صص ۶۴-۹۸.
۱۸. نجفی، باقر؛ فتحی، جمال؛ محمدپور، فرحناز (۱۳۹۷). نقش حکمرانی خوب در تحقق اقتصاد دانش بنیان در ایران. پژوهش‌های رشد و توسعه پایدار، دوره ۱۹، شماره ۱، صص ۱۲۹-۱۶۰.
۱۹. وافره، مهدیه (۱۳۹۹). ارزیابی حکمرانی خوب شهری توسط شهرداری ها به منظور جلب مشارکت شهروندان، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۳، شماره ۱۷، صص ۵۷-۶۵.
20. Biswas, R., Jana, A., Arya, K., & Ramamritham, K. (2019). A good-governance framework for urban management. *Journal of Urban Management*, 8(2), 225-236.
21. Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern methods for business research*, 295(2), 295-33.

22. Coffey, B., Bush, J., Mumaw, L., de Kleyn, L., Furlong, C., & Cretney, R. (2020). Towards good governance of urban greening: *insights from four initiatives in Melbourne, Australia*. *Australian Geographer*, 51(2), 189-204.
23. Devaney, L. (2016). Good governance? Perceptions of accountability, *transparency and effectiveness in Irish food risk governance*. *Food Policy*, 62, 1-10.
24. Escribano, G., Paredes-Gazquez, J., & San-Martín, E. (2020). The European Union and the good governance of energy resources: *Practicing what it preaches?*. *Energy Policy*, 147, 111884.
25. Foley, C. F., Goldsmith-Pinkham, P., Greenstein, J., & Zwick, E. (2018). *Opting out of good governance*. *Journal of Empirical Finance*, 46, 93-110.
26. Helliwell, J. F., Huang, H., Grover, S., & Wang, S. (2018). *Empirical linkages between good governance and national well-being*. *Journal of Comparative Economics*, 46(4), 1332-1346.
27. Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). *A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling*. *Journal of the academy of marketing science*, 43(1), 115-135.
28. Hopper, T. (2017). Neopatrimonialism, good governance, *corruption and accounting in Africa*. *Journal of Accounting in Emerging Economies*.
29. Keršulienė, V., Zavadskas, E. K., & Turskis, Z. (2010). *Selection of rational dispute resolution method by applying new step-wise weight assessment ratio analysis (SWARA)*. *Journal of business economics and management*, 11(2), 243-258.
30. Klimach, A., Dawidowicz, A., & Żróbek, R. (2018). *The Polish land administration system supporting good governance*. *Land Use Policy*, 79, 547-555.

31. Oliveira, J. A. P., Doll, C. N., Balaban, O., Jiang, P., Dreyfus, M., Suwa, A., ... & Dirgahayani, P. (2013). *Green economy and governance in cities: assessing good governance in key urban economic processes*. Journal of Cleaner Production, 58, 138-152.
32. Omri, A., & Mabrouk, N. B. (2020). Good governance for sustainable development goals: Getting ahead of the pack or falling behind?. *Environmental Impact Assessment Review*, 83 (14), 443-457.
33. Pomeranz, E. F., & Stedman, R. C. (2020). Measuring good governance: *piloting an instrument for evaluating good governance principles*. Journal of Environmental Policy & Planning, 22(3), 428-440.
34. Raszkowski, A., & Bartniczak, B. (2018). Towards sustainable regional development: economy, society, environment, *good governance based on the example of Polish regions*. Transformations in Business & Economics, 17(2 (44)).
35. Williamson, O. E. (1979). Transaction-cost economics: *the governance of contractual relations*. The journal of Law and Economics, 22(2), 233-261.